

Ювілеї

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ САВЕНКО

(до 100-річчя від дня народження)

Виповнюється 100 років від дня народження засновника кафедри нервових хвороб Чернівецького державного медичного інституту (нині – Буковинська державна медична академія), видатного вченого невропатолога і нейрогістолога, талановитого педагога, доктора медичних наук, професора Сергія Миколайовича Савенка.

С.М.Савенко народився 20 березня 1901 в селі Сасіновка Пирятинського району на Полтавщині, у сім'ї залізничника. Після закінчення Прилукської гімназії навчався в Київському медичному інституті, який закінчив у 1927 році. Ще в студентські роки С.М.Савенко проявив великий потяг до науки, зокрема до неврології.

Після закінчення медичного інституту Сергій Миколайович працював ординатором клініки нервових хвороб інституту удосконалення лікарів, а згодом займав посаду завідувача патоморфологічного відділу і

неврологічного відділення Українського психоневрологічного інституту м.Києва. Він був учнем академіка АМН СРСР Б.М.Маньковського.

У січні 1936 року С.М.Савенку присуджено вчений ступінь кандидата медичних наук без захисту дисертації. 17 червня 1941 року С.М.Савенко захистив докторську дисертацію на тему "Рак мозку, клініка і патологічна анатомія", в якій уперше розкрив різні аспекти первинного і метастатичного раку головного мозку.

Під час Великої Вітчизняної війни С.М.Савенко знаходиться в діючій Червоній Армії на посаді начальника польового армійського лазарету, лікаря-невропатолога, начальника неврологічного відділення психоневрологічного військового госпіталю. Рішенням Вищої Атестаційної Комісії С.М.Савенку 21 жовтня 1944 року був присуджений вчений ступінь доктора медичних наук.

Наказом Наркомату охорони здоров'я України 22 квітня 1945 року С.М.Савенко призначається завідувачем кафедри нервових хвороб Чернівецького медичного інституту і на цій посаді він працював до 1973 року, а з вересня 1973 року до останніх днів свого життя був науковим консультантом кафедри. Понад 30 років його творчого життя пов'язано з Чернівецьким медичним інститутом.

До приїзду С.М.Савенка в Чернівці в інституті не було ні кафедри, ні клініки нервових хвороб, лише кілька неврологічних ліжок, розташованих в одному із відділень психіатричної лікарні. Не було лікарів невропатологів не тільки в області, а й у м.Чернівці. Завдяки активній організаторській роботі С.М.Савенка уже в червні 1945 року відкривається кафедра і клініка нервових хвороб на 60 ліжок на базі Республіканської (нині Чернівецька обласна) психіатричної лікарні, підібрані науково-педагогічні кадри, і почався повноцінний педагогічний процес. На кафедрі були організовані біохімічна, патогістологічна та електрофізіологічна лабораторії, навчальні аудиторії.

Наукові дослідження доктора медичних наук, професора С.М.Савенка були різноманітними за напрямком і відзначались глибиною наукового пошуку. Йому належать 184 наукові праці, в яких висвітлені питання фундаментальної та прикладної неврології, у тому числі три монографії і кілька збірників наукових праць. Знач-

на кількість наукових досліджень С.М.Савенка присвячена пухлинам центральної нервової системи, зокрема клінічним проявам і гістології карциноматозу. У монографії "Клініко-анатомічні кореляції пухлин гліального ряду" розроблена класифікація, клініко-анатомічні порівняння окремих видів гліом.

Однією з важливих проблем, яку вивчав С.М.Савенко та його учні, були нейроінфекції. Вивчена невропатологія висипного і поворотного тифів, описана клініка і гістопатологія гострої прогресуючої форми поліомієліту, досліджені маловідомі форми неспецифічного ураження спинного мозку при туберкульозі – некротичний мієліт і гострий туберкульозний менінгомієліт. Значна увага приділялася вивченню патологічних змін нервової системи при полісезонних нейроінфекціях на Буковині. Велику увагу С.М.Савенко приділяв дослідженню крайової патології Північної Буковини. Він вперше вивчив кліщовий енцефаліт і буковинську геморагічну гарячку, які спостерігались у гірських лісистих районах Чернівецької області, описав їх клініку, патогістологію і лікування. Проведені фундаментальні дослідження нейроцистиці, його мезенхімальних і паренхіматозних форм, класифікація, патогенез, клініка і лікування. Результати наукових досліджень нейроінфекцій підсумовані у збірнику наукових праць кафедри "Острые и хронические нейроинфекции" (1957) та монографії "Вирусные энцефалиты" (1959).

Професор С.М.Савенко та співробітники кафедри провели значну наукову роботу по вивченню демієлінізуючих захворювань нервової системи, зокрема розсіяного енцефаломієліту, розсіяного склерозу, дифузного періаксіального енцефаліту Шільдера, концентричного склерозу Балло, підгострого лейкоенцефаліту. Підсумок цих досліджень підведено в його монографії "Рассеянный склероз и диффузный периаксиальный энцефалит" (1966р.).

С.М.Савенко та його учні впродовж десятиліть вивчали судинну патологію головного мозку. Наукові дослідження порушень мозкового кровообігу (біохімічні, електрофізіологічні, нейрогістологічні) були спрямовані на уточнення їх патогенезу, клініки, лікування і реабілітації. Його фундаментальні дослідження невротичного свого значення і сьогодні. Про видатний вклад професора С.М.Савенка в розвиток неврологічної науки свідчить проведення у 1968 році виїздної наукової сесії Інституту неврології АМН СРСР в м.Чернівці разом з кафедрою нервових хвороб нашого інституту.

Науковим дослідженням С.М.Савенка була притаманна чистота, правдивість і достовірність наукових фактів, і цього він вимагав від своїх учнів, підкреслюючи, що в науці немає більш жадливого, як необ'єктивність наукових досліджень і висновків. Під керівництвом доктора медичних наук, професора С.М.Савенка виконано і захищено 4 докторських і 26 кандидатських дисертацій.

С.М.Савенко приділяв значну увагу навчально-методичній роботі кафедри, удосконаленню навчального процесу. У кожній його лекції висвітлювалися нові теоретичні і практичні питання клінічної неврології. Вони були глибокими за змістом і мали проблемний характер. Теоретичні висновки завжди підтверджувалися демонстрацією тематичних хворих. Лекції професора С.М.Савенка слухали не тільки студенти, аспіранти, клінічні ординатори, але й лікарі неврологічної клініки, невропатологи міських і обласних лікувальних закладів. С.М.Савенко систематично відвідував практичні заняття, які проводили асистенти і аспіранти, допомагав їм методичними порадами, вимагав наочного забезпечення практичних занять, проведення їх біля ліжка хворого. Він часто сам проводив показові практичні заняття. Його добрі поради допомагали молодим викладачам у педагогічній роботі.

З іменем С.М.Савенка пов'язано становлення неврологічної служби в Чернівецькій області. Підготовка висококваліфікованих лікарів невропатологів для міста й області здійснювалася шляхом навчання в клінічній ординатурі, аспірантурі і на робочих місцях. Були відкриті неврологічні відділення в центральних районних лікарнях, в обласному центрі – психоневрологічний диспансер, у поліклініках міста – неврологічні кабінети. Під керівництвом С.М.Савенка лікарі невропатологи підвищували свою кваліфікацію, брали участь у науково-практичних конференціях, на яких виступали не тільки співробітники кафедри, але й практичні лікарі. На засіданні обласного науково-медичного товариства невропатологів і психіатрів, яке очолював протягом 30 років С.М.Савенко, систематично заслуховувалися наукові доповіді, звіти стану неврологічної і психіатричної служби області. Доброзичливі критичні зауваження С.М.Савенка сприяли покращанню допомоги неврологічним і психічно

хворим, а також підвищенню професійного рівня лікарів. Професор С.М.Савенко консультував хворих не тільки в лікувальних закладах м.Чернівці і області, але й у Хмельницькій, Тернопільській, Івано-Франківській, Закарпатській, Львівській областях та в Молдові.

Сергій Миколайович Савенко вдало поєднував наукову, педагогічну і лікувальну-діагностичну роботу з великою громадською діяльністю. Він обирався депутатом Чернівецької міської Ради народних депутатів, був членом всесоюзної і республіканської комісії із проблеми «Основні захворювання нервової системи», членом вченої ради Міністерства охорони здоров'я України та членом правління Всеукраїнського науково-медичного товариства невропатологів і психіатрів, членом редакційної ради журналу «Лікарська справа», вченим секретарем вченої ради Чернівецького медичного інституту.

Доктор медичних наук, професор С.М.Савенко своєю працездатністю, організованістю в науковому пошуку, своєю скромністю був взірцем для професорсько-викладацького колективу інституту та його учнів.

Праця С.М.Савенка відмічена орденом «Знак Пошани», грамотою Президії Верховної Ради України, медалями. Його ім'я занесено в Обласну Книгу Пошани.

Завдяки високій внутрішній дисципліні, вимогливості до себе, С.М.Савенко, при всій його зайнятості, був виключно точним у виконанні будь-якого доручення. При цьому він завжди залишався простим, скромним, уважним і чуйним до всіх. До нього за допомогою і порадою постійно зверталися колеги, молоді спеціалісти і завжди отримували мудру пораду, щирі бажання допомогти і в роботі, і в житті. Помер С.М.Савенко 15 серпня 1976 року.

Вся діяльність С.М.Савенка – це великий внесок у становлення і розвиток Чернівецького медичного інституту та вітчизняної неврологічної науки. Вчена рада Буковинської державної медичної академії, за поданням кафедри та обласного науково-медичного товариства невропатологів, психіатрів і наркологів 28 квітня 1994 року присвоїла кафедрі нервових хвороб та психіатрії ім'я професора Сергія Миколайовича Савенка. Кращі студенти академії отримують його іменну стипендію.

Іван Дишук, доцент
Буковинської державної медичної академії